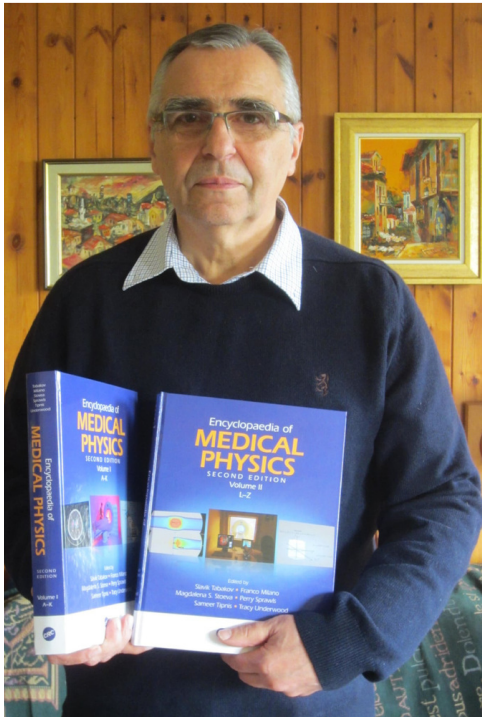

Начало / България / Регионални новини / Пловдив

Посветих целия си професионален живот на обучението по медицинска физика, каза проф. д-р Славик Табаков прег БТА

КОРЕСПОНДЕНТ НА БТА В ПЛОВДИВ АНИ МИХАЙЛОВА

[WWW.BTA.BG/BG/NEWS?AUTHOR=25770]

Посветих целия си професионален живот на обучението по медицинска физика, каза проф. Славик Табаков в интервю пред БТА. На снимката: Проф. Славик Табаков с Второто издание на "Енциклопедия по медицинска физика". Снимка: Личен архив

ПЛОВДИВ, 31.07.2025 12:30 (БТА)

Посветих целия си професионален живот на обучението по медицинска физика. Това е много сложно обучение. Медицинската апаратура за образни изследвания се счита за втора по сложност в света след космическата апаратура, казва пред БТА проф. д-р Славик Д. Табаков. Той е българско-британски специалист по физика на диагностичната радиология - почетен президент на Международния съюз на физическите и инженерните науки в медицината (IUPESM). Ръководи разработването на първите образователни бази данни с изображения в своята професия, първата електронна енциклопедия и първия научен речник по медицинска физика, преведен на 31 езика.

Успоредно с академичната си работа, повече от 25 години световнопризнатият български учен посвещава свободното си време на изучаването на раннохристиянското изкуство, мозайките и християнската символика. Неговата книга за символите в християнските мозайки съдържа информация за живота на ранните християни, за историческото време, когато тези образци на изкуството са създадени, както и за църквите, манастирите и музеите, където тези мозайки и обекти могат да се видят.

През 1997 г. организира първото обществено честване на свети Апостол Ерм в Пловдив, а през 2019 г. стартира поредица от презентации върху символиката на християнските мозайки в Лондон, Пловдив и онлайн. Той и съпругата му д-р Василка Табакова подкрепят популяризирането в чужбина на уникалните раннохристиянски мозайки в Пловдив и участват активно в дейностите на Българския културен институт в Лондон. Те са и едни от първите дарители на Епископската базилика на Филипопол в Пловдив.

Както БТА съобщи, наскоро проф. д-р Славик Табаков получи медал от Европейската федерация по медицинска физика (EFOMP, European Federation of Organisations for Medical Physics)

[<https://www.bta.bg/bg/news/lik/937115-balgarski-uchen-poluchi-medal-ot-evropeyskata-federatsiya-po-meditinska-fizika#%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84.%20%D0%A1%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BA%20%D0%A2%D0%B0%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%BE>]

Проф. Табаков разказа пред БТА за своите международни проекти, за силата и сложността на медицинската физика, за любовта си към раннохристиянското изкуство и за делото на неговия дядо – прочутият пловдивски лекар д-р Теофил Груев. Дава съвети на младите студенти и учени в България как да бъдат успешни специалисти.

Наскоро бяхте удостоен с медал за изключителен принос за развитието на медицинската физика, връчван до сега само осем пъти за близо 50 години. Разкажете ни за Вашите проекти, довели до тази така престижна награда.

- Наистина за мен беше много голяма чест да получа този медал. Фактът, че е европейски е от голямо значение. Аз съм работил по много различни проекти, в които се включиха хора от цял свят, но това бяха европейски проекти. Тук бих споменал по-големите ми проекти, които са много важни за професията – аз изготвих и координирах всички тези проекти. Иначе съм работил в десетки проекти с Международната атомна агенция и със Световната здравна организация, но европейските бяха пилотни проекти, които изградиха и внедриха за първи път важни елементи на образованието. Първият ми голям проект беше да се направят магистърски курсове по медицинска физика в Източна Европа. Първият от тях беше в България, а следващите три бяха в Балтийските страни - Естония, Латвия и Литва.

Проектът, който направихме в България, беше изключително важен, защото по него за първи път в света бяха написани като книги специфични лекции по всички подчасти на нашата професия. Този проект беше в Пловдив и го бях кръстил с акронима ERM. След като го завършихме, материалите ни бяха ползвани и в много други страни, където съм ходил, за да се развива медицинската физика. След проекта ERM участвах и в проекти с нашето Министерство на образованието и науката. Тези проекти бяха за адаптиране на нашата университетска самооценка и акредитация с тези в Европейския съюз.

Паралелно с ERM, направих и своя проект за електронно обучение, върху който бях мислил доста години. Аз бях координатор на проекта, който включваше водещи институции от четири европейски страни. Този проект бях кръстил Emerald.

Всъщност, тогава думата e-learning изобщо не съществуваше. Ние бяхме кръстили нашите учебни материали Electronic Materials for Education, или електронни материали за образование. Тези материали бяха готови към края на 1997 г., но ги публикувахме през февруари 1998 г., когато беше и крайният срок по проекта. По-късно се разбра, че участниците в нашия проект сме били вторите в света, които сме издали компактдиск с ISBN номер като на книга. Ние мислехме, че сме първите и не знаехме, че точно на 30 декември 1997 година, 45 дни преди нас, голямото германско издателство Springer Verlag е издало такъв диск. Ако го бяхме издали през ноември, ние щяхме да сме първите. Но понякога така се получава. Тогава e-learning беше новост и много университети плануваха да се развиват в тази насока, но ние успяхме да направим и да внедрим успешно електронното обучение още в средата на 90-те години. През 1999 създадохме и първия образователен уеб сайт по медицинска физика – проекта Emerald II.

Тъй като чета много лекции на студенти от развиващите страни, виждах как те се затрудняват с терминологията, защото цялото обучение беше само на английски език. Тогава реших, че трябва да се направи многоезичен научен речник по медицинска физика. Ако започнеш с речник и не го продължиш в енциклопедия, губиш половината от инерцията. Така че този речник го правихме между 2001 и 2003 година – проектът с акроним EMIT. В него участваха също и българи. Софтуерът на речника беше направен от проф. Магдалена Стоева и инж. Асен Цветков, които също са от Пловдив, по-късно те направиха и софтуера за енциклопедията.

Нашият безплатен интернет речник и електронното образование, което направихме, са първите такива успешни проекти в Европа, които подпомогнаха растежа на една цяла професия. Благодарение на тях, през 2004 г. получихме първата награда за образование на Европейския съюз – „Леонаро да Винчи“.

Веднага след това следваше и най-големия проект в професията ни - ЕМТЕЛ, който създаде първата е-енциклопедия в професията. Този проект непрекъснато растеше – започнахме с 50 души, сега сме около 400 души от цял свят.

Първото издание на енциклопедията разработихме между 2005 и 2009 г.. Това наистина бяха огромни проекти. Никои не се беше заемал с такова нещо и даже се шегувах с мен, че едва ли ще го направим. Обаче се хванахме и го направихме – важно е да умееш да мотивираш хората да работят заедно за една цел. Второто допълнено издание беше през 2022 г. Целият проект вървеше паралелно с работата ми със студентите в Kings College, и с работата ми в Международната организация по медицинска физика. Така че всеки ден, след 5:00 следобед, започвахме със съпругата ми, която дойде да ми помага, да работим до късно вечер, в продължение на 7-8 години. Включително събота и неделя. През 2012 г., благодарение на резултатите от тези проекти, бях избран за следващ (елект) президент на Международната организация по медицинска физика (IOMP) и през 2015 г. поех президентството на организацията, чиито членове са дружествата по медицинска физика в над 80 страни.

Тогава създадох и едно специализирано списание, което сега се чете в цял свят - Medical Physics International, и в продължение на 10 години бях негов главен редактор.

През 2015 г., когато се обърнах назад и погледнах статистиката във времето, се оказа, че електронните материали и енциклопедията, които проектите ни са направили, са довели до двоен растеж на професията в целия свят след 1995 г.. Това е изключително важно и в Европейската федерация са отчели този факт при присъждането на медала. Много съм радостен и благодарен, че имах българска номинация за тази награда. След това се видя, че електронното образование е много важно за професията ни. Развиха се много други проекти по света, особено в Европа, Америка и Азия. По времето на пандемията от ковид 19 нито един от нашите университетски курсове не спря, защото ние си имаме развито електронно образование.

Моята съпруга, която се изгради като специалист по електронното образование, написа една книга през 2019 г. за това как се правят e-learning магистърски курсове. И тази книга излезе точно преди пандемията, оказвайки се изключително полезна.

Днес тези материали и енциклопедията ни се ползват от около 10 000 колеги на месец по целия свят. Те много помагат на студентите, защото без тяхното структурирано знание би било трудно да се навлезе в медицинската физика. Много лектори също ползват в лекциите си нашите снимки и диаграми.

Тези мои дейности всъщност бяха и „гръбнакът“ на този европейски медал.

Вие сте потомък на славна за всеки пловдивчанин фамилия – тази на д-р Теофил Груев. Интересът към науката наследство от Вашия дядо ли е?

- Със сигурност – да. Дядо ми беше изключителен човек и много голям патриот. Той следва два пъти в Женева – дипломира се е там по две специалности – „Фармация“ и „Медицина“. И двата пъти му предлагат асистентско място в Швейцария, но той два пъти се връща в Пловдив. Той е участвал и в Балканската, и в Първата световна война. Там въвежда оригинално лечение на заболяването пептист тиф, което тогава е било голям бич за войниците. Бил е главен лекар на полевата болница в Прилеп и получава два медала за храброст. Той имаше медал и от Българския червен кръст.

Когато идва в Пловдив, става директор на Държавната болница, където прави първото кръвопреливане в България. Той много обичаше новостите. И за това през 1926 година купува от Германия първия рентгенофлуороскопичен апарат в България. Самият апарат е закупен и с негови средства и с пари, събрани от целия град със съдействието на Пловдивския градски клуб, чийто член е бил.

Този апарат е бил инсталиран в нашата къща, на първия етаж, където беше неговият кабинет, и където аз ходих много често. Цялото си детство прекарах там – при него и при пациентите. Той ме караше всяка вечер да намирам по едно ново животно в илюстрираната енциклопедия „Ларус“ и ми обясняваше какво е то. Така научих паралелно и кирилица, и латиница.

Много съм радостен, че Медицинският университет вписа д-р Теофил Груев в историята си, защото създаването на Медицинския университет в Пловдив е основно негова идея. Първият академичен съвет на новия медицински факултет той прави в нашата къща, в нашия хол, но с неговата пословична скромност той отказва да стане първият декан, защото счита, че това трябва да е по-млад колега. Дядо ми урежда католическата болница в града, на която той е бил директор, да стане първата университетска клиника, а много от нейните лекари стават едни от първите лектори. Смятам, че неговият пример е повлиял не само на мен, но и на сестра ми и братовчедите ми, които също станаха лекари, и разбира се и на моите майка и вуичо.

Вие сте пионер в най-различни области на науката. Вярвате ли, че има граница в медицинските иновации и ако има такава, близо ли сме до нея?

– Моето мнение по този по-скоро философски въпрос е, отрицателен. Прогрес винаги ще има и той е в най-различни насоки. Медицината е не само една от най-важните науки, но и една от най-сложните науки. Неслучайно, тя има толкова много подспециалности. Човешкото тяло е изключително сложно, а ние все още сме драстично по повърхността му. Например, преди 1970 г. надали някой лекар си е представял, че е възможно да види отчетливо на една снимка всичките органи на живото тяло. Това сега е рутинна процедура на компютърната томография или на магнитния резонанс. Такива големи промени в света са много важни. Това е моята професия – медицинските физици се грижат и за разработването, и за настройките, и за правилната и безопасна експлоатация на тези апарати.

Нека да не забравяме, че първата Нобелова премия е дадена на Рентген не само за това, че той открива рентгеновите лъчи, а и за това, че ги прилага в медицината, с което се поставя началото на рентгеновите апарати. Медицината е била винаги на първо място за множество учени и ще продължи да бъде така.

В момента едни от важните изследвания са в областта на персонализираната медицина – да се назначава индивидуално лечение за всеки човек. Сега в много институции, както и в Kings College, се правят математически модели на човека. Например, математически модел на сърцето на един определен човек. От този математически модел може да се проследи как този човек би се повлиял от дадено лечение. Вижда се като модел, как той се повлиява от някои медикаменти и съответно се правят дозировки и лечение специално за него. Това ще бъде огромен напредък. Може би, още много години ще се работи преди да се внедри, но това е част от прогреса. Така че този прогрес не може да спре. Към настоящия момент по целия свят най-много средства отиват в изследвания, свързани с биохимия, биология, генетика и биоинформатика. Вярвам, никой не може да си представи, че тези разработки един ден биха спряли, защото всичко е вече постигнато.

Не бихме могли да си представим свят без медицинската апаратура по рентгенология, радиология и радиотерапия - техниката, която Вие наричате „скритата сила на медицината“. Колко е важно качествено обучение за работа с нея?

– Аз посветих целия си професионален живот на обучението по медицинска физика. Това е много сложно обучение. Медицинската апаратура за образни изследвания се счита за втора по сложност в света след космическата апаратура. Резултатите дори и от огромни проекти, като големия адронен колайдер (ускорител на частици) в европейския център за ядрени изследвания – ЦЕРН, бяха веднага приложени в медицината. Той беше създаден за целите на теоретичната физика, но оттам тръгна голямото развитие на протонната терапия в момента. Радиотерапията е един огромен друг клон на медицинската физика, свързан с лечението на много онкологични заболявания. Новите методи и медицинска апаратура са толкова много и растат с такава бърза скорост, че обучението трябва непрекъснато да се адаптира и да се развива. По тази причина електронното образование беше много важно, защото почти всяка година има някаква новост. И, ако ние чакаме да излезе книга по този въпрос на хартия, за да го учат студентите, то ние просто нямаме никакъв шанс, докато скоростта с която се издават е-книги позволява бърза реакция на новостите.

Магистърският курс, който се създадохме в Пловдив, беше еталон за курсове по медицинска физика – не само за развиващите страни, но и в много други страни, където нашите български учебници (написани на английски) се използваха. Много ми беше приятно, като срещна някъде по света, студенти да казват, че имат „българските учебници“. Част от нашите проекти помагаша също и на медицинските ни колеги по образна диагностика и радиотерапия.

В тази връзка, какво бихте посъветвали студентите и младите учени в България, които мечтаят да извървят Вашия път?

От 2001 г. досега проф. Славик Табаков изгражда и координира най-големия международен проект в професията – за създаването на научен речник и първата е-енциклопедия по медицинска физика. Речникът е преведен на 31 езика, а енциклопедията е вече във второ допълнено издание. Проектът включва над 400 специалисти от 36 страни. Резултатите от този огромен проект се ползват в целия свят. През 2012 г. е избран за най-високия пост в своята професия - президент на Международната организация по медицинска физика (ИОМР) и участва активно в глобалното развитие на професията, създава списанието Medical Physics International и инициира дългосрочния проект History of Medical Physics. През 2018 г. става вицепрезидент на Международния съюз на физическите и инженерните науки в медицината (IUPESM), а от 2022 г. е пожизнен почетен президент на IUPESM – организация с около 150 000 члена в над 100 страни. IUPESM е член на International Science Council – най-голямата научна организация в света, в която членуват всички национални академии на науките.

/ДД/

СВЪРЗАНИ НОВИНИ

„Невидими възета“ – презентация на семейство Табакови, се състоя в Българския културен институт в Лондон

[www.bta.bg/bg/world/828672-nevidimi-vazheta-prezentatsiya-na-semeystvo-tabakovi-se-sastoya-v-balgarski]

06.02.2025 16:30

„Невидими възета“ – презентация на семейство Табакови, се състоя в Българския културен институт (БКИ) в Лондон. Това съобщават в своята страница във Фейсбук от Културния институт.